

DAUBARYTĖ-VAISIETIENĖ BĖROTA LAIMĖS ŽVAIGŽDIE

(Ištrauka iš spaudaa ruošamas kningelės)

Daubarytė-Vaisietienė Bėrota

— Mamulieli, einam valgytė pusryti. Išgersem arbatas...

— Perš ė perš ton arbata, kaap kuoki ka valierio... Kumet nuoriesiu, tuomet išgersiu. Tu monėi nepėršk tuos arbatas so mietuoms. Aš gero tik kruomėnė...

Mama gluosta radijatuorius:

— Radijatuoree praded šėltė. Jau šėndėin nebrūkst plyta, juk laukė kuokėi trys laipsnee šaltė... Vakar, užvakar atudriekis — rūka kaap pasiotusi.

Mama sied svetainie unt minkštuos kielėlės ė veiz pro longa:

— Onksčiau teep nebova, Mergelkas yr išesjosės iš rėbū ė nebžėna kū darytė, kaap anū pagruobtė...

— Mamulieli, ė vaikiokaa yr pasiotė...

— Ne, vaakali, berniokaa yr biški pruoatingesnė už mergelkas... Će nieka negal padarytė. Vaakaa yr apsigėmė pagal mama. Vyraa baises apsilėidė. Mašinas porvėnas, kaap kiaulės. Tegol važinie po kaima rėbas. Tėn vėsė porvėnė — tuokėi kelee. Vuo miesta vaizda juk negal gadintė... Nesupronto, kor veiz miesta burmistros.

Tujau eisiav valgytė. Ištrauksio agurkieliu-padiesiu. Prikoosem so bulbiem.

To stuovi plėka tik so naktėnees... Ė rašaa... Kū to tėn rašaa? Juk reek apsėriedytė. Nusėvalyk snargli!

— Nusivalysiu, nu, mamulieli...

— Kažėn a laikraštie parašyta, ka Kalieduom dvi dėini švėntas, a vėina?

— Dvė, — sakau.

— Geraa yr. Valdžė pradiejė eitė pri tikiejėma. Dievs — vėinintelė puolitėka, katruos iš šėrdėis negaliejė išplieštė...

A bovaa išpažintėis?

— Bovau. Po trisdešimt keturiū metu...

Pasakiau, ka ni pryš Tavi, ni pryš vaakus, ni pryš pasauli nepraskaitau, gal tik mintimis sugriešijau... Vuo lėipė tik sukalbietė vėina "Sveika Marija".

— Tavi, vaakali brongus, vėsor lydiejė laimės žvaigždie.

— Mamulieli, ir i muokyklelė, ir i universiteta tu muni išlydiejee. To buvaa ta Laimės žvaigždie, atidavusi paskutini palita ė jopelė, ka galiečiuo muokytėis...

Švėntū Kūčiu vakars... Tėkros pavasaris. Kėimė — žalė aksuomėnė pėiva — nupjauta, nuvalyta, nušluota. Tik gieliū nier. So kaliedėnees pėrkėnees skobo pas Mama. Ana sied pri longa. Švėisa nu stolpa krent unt pėlkuos megztuos skarelės. Aš anaa pamuojoujo pėlno krepšelio — kuo reek, gavau. Mama grīmuo kumšteli: per vielaa gryžau.

— Lauko, lauko, jau ė spronda pradiejė skaudietė beveizont — anuos nier. Kor bovaa teep ėlgaa? A pasiotaa?

— Mamulieli, dar tik pėnkiuolėka minutu unt šeštuos... Onkstėi temst. Eiliesė pastuoviejau — ė parsivėlkau.

— Tik niesiesk i mašina, jeigo kuoks puons vadins. Gal būtė prastaa... Pernaa siedo vėina unt soulelė ė lauko autuobusa. Gryžau iš anūkelė Andrele — Kūčės švėntiem. Priein

vėins vyrs ė saka:

— Pėnkius metus gyvenu vėins — einam so monim.

— Kėik anam galiejė būtė metu? — klauso.

— No, kuokė ketoresdešimt, gal biški daugiau.

— Vo kėik dabar Tau?

— Pati žėnaa — do kartus po tėik! Jubiliejo juk jau atšvėntiem. Tad aš tumet šėep teep anou nusikratiau. Kažė kaap būtom bovē dar, jee jaunesnės nebūtom prijosės. Tas anas ė pradiejė kalbintė. Vuo aš siedau i autuobusa ė kū greičiau nuvažiauvau.

Išlėpau pri nomū. Tylee, spakainėe... Atsėleida vėsa baimė. Bet... Veizo, pijuokė bėpareinontė. Atein ana trim vaakaas vedėna. Tas mažasis kuokiū dvijū metieliu, biegt mamaa po pėrmo. Bova jau kuoki dešimta vakara. Pradiejė lytos lytė. Atšlāa uors. Kor so tuokėes mažas ė dar tuokė? Pijuokaa, pijuokaa... Kū tėi vaakaa kaltė?

Muotrėška teep jau ne kuožna dėina pamatysi, vuo tėi vyraa... Kuokė Će dėina veizo — sied šėšėtaa unt tuo soulelė, pri autuobusu sustuojėma jauns vyrs. Jauns, poikos, bet jau be varda. Sied, sied ė tik brinkt i griuovi. Vuo tas pėlns vondėns. Aš už tilipuona. Skombėno susiedou Nuorkou — vėina juk nieka nepadiesio. Prilekau abodo. Ištraukiev. Nuorkos ė klaus:

— A prigerės esi?

— Ju, ju, — atsaka ons. — Partėmpiem, paguldiem. Išsimėiguojė ė vėks tvarkuo. Vuo juk tamė griuovie šaltiauis vonduo bova! Juk galiejė pėrsaltė ė numėrtė, bet kor tau! Gėrta, mataa, ni vel's nejem.

Teep, ka žmuogos tik ė sauguokis. Jee ne ont kuokė iškrypielė, taa ont kuokė pijuoka gali užpoltė. Ne muotrėškāa patomsees vaakšėiuotė...

nę kultūrą, apie žemaičių kilmę antropologijos, etnoinstrumentologijos, archeologijos, kalbotyros duomenimis, apie modernųjį pasaulį ir enokultūrą, senąjį mūsų krašto kalendorių ir kalendorinius papročius, apie tautinius drabužius ir liaudies amatus.

Sekmadieninės Etnokultūros moksleivių gretos nemažėja. Šį pavasarį buvo išduoti 28 pažymėjimai baigusiems jė. Esant nelengvai ekonominei situacijai, išmokti amato tikrai verta. Na, o kad merginos ir moterys (jė mokykloje dauguma) jė išmoksta gerai, įrodo jė rankdarbių parodos, rengtamos pažymėjimų įteikimo dienė. Stebina sluvinėtojų kruopštumas, fantazija, siuvinėjų spalvų dermė. Žvelgdamas į pynejų darbus, lyg matai, kaip tos skrynelės iš šiaudelių, iš vytelių nupinti gaubtai lempoms, kraitelės ir padėklai papuoš žmonių buitį. Jauku bus namuose, kuriuose tiek daug savo rankomis padarytų daiktų. Mokymasis šioje mokykloje — ir prasmingas laisvalaikis, ir kūryba, o kai kam ir pragyvenimo šaltinis.

Dar viena naujovė Jaunimo folkloro centre — Žemaitijos regiono Etnokultūros ir liaudies amatų mokykla. Jos programa išdėstyta trijose sesijose: pavasario, vasaros ir rudens. Šią mokyklą padėjo suorganizuoti Kultūros ir švie-

timo ministerija. Į pavasario sesiją buvo suvažiaavę žmonės, daugiausia dirbantys švietimo ir kultūros įstaigose. Dalyvavusiems visose trijose sesijose bus įteikti pažymėjimai, suteikiantys galimybę mokytis etnokultūrą, amatus mokyklose, darželiuose, kultūros įstaigose. Iš ryto mokyklos dalyviai klausosi paskaitų, po pietų siuvinėja, audžia, pina, lipdo, kankliuoja, groja armonikomis, mokosi žemaičių dainų ir šokių.

Patiems sunku sprėsti, kas pavyksta, o kas ne šioje mokykloje, kā reikėtų tobulinti. Šurmuliui kultūros rūmuose nutilus, malonu skaityti šiltus dalyvių atsiliepimus, linkėjimus, pasiūlymus. Dėkingi esame visiems, kuriems rūpi, kaip geriau organizuoti darbą kitose sesijose. Smagu, kad vasarą į Kelmę susirinko jau pavasarį regėti žmonės, norintys pagilinti savo žinias, tobulinti įgūdžius.

Tokie yra Jaunimo folkloro centro darbai, o gyvenimas, žinoma, pasiūlys naujų idėjų. Visiems, norintiems bendradarbiauti, pranešame savo adresą: Jaunimo folkloro centras, Vytauto Didžiojo 73, 5470 Kelmė. Tel. (8-297) 53006.

Ž. KLIMIENĖ

KELMĖJE — JAUNIMO FOLKLORO CENTRAS

Tai, kad toks centras Žemaitijoje veikia, daug kam ir toli už jos ribų jau ne naujiena. Na, o viskas prasidėjo 1988-ųjų metų vasarą. Tada Lietuvos Konservatorijos docento R. Apavičiaus iniciatyva, padedant "Tėviškės" draugijai, Kelmėje buvo suorganizuoti kankliavimo kursai. Į juos suvažiavo 140 dalyvių iš 26 rajonų. Penkias dienas buvo kankliuota žamaitiškoms, aukštaitiškoms, suvalkiečių kanklėmis. Bet svarbiausia tai, kad tą vasarą gimė idėja įkurti Jaunimo folkloro centrą. Buvo parengti tokio centro nuostatai, nurodyti jo uždaviniai, tikslai, struktūra, statusas. 1989-ųjų metų liepos mėnesį projektas tapo realybe — Jaunimo folkloro centras pradėjo savo veiklą.

Dabar panašių centrų Respublikoje ne vienas, o anais, 1989-aisiais metais,ėjome nuojautos vedami. Patys savęs nuolat klausdavome, ką daryti, kad nenueltų užmarštin mūsų senelių dainos ir šokiai, kad žmonės prisimintų ir laikytųsi senųjų papročių, kad švęstų kiekvienam lietuviui brangias šventes, kad jaunuoliai nesigėdytų užtraukti liaudies dainą, žaisti senelių mėgtą žaidimą?

Nuo pat savo veiklos pradžios Jaunimo folkloro centras stengėsi į savo darbus įtraukti kuo daugiau moksleivių. Jie šoka ir dainuoja centro folkloriniame ansamblyje, dalyvauja ekspedicijose, kurių metu surinkta tautosaka yra šifruojama ir panaudojama kuriant naujas ansamblio programas. Mūsų jaunimas dainuoja Kelmės krašto dainas. O dainų ir jų variantų surinkta apie 3000.

Jaunimo folkloro centras populiarina liaudies šventes. Įdomiai praeina Kalėdos, Joninės, Užgavėnės.

Svarbi centro veiklos kryptis — seminarų, kursų, stovyklų organizavimas. Tik įkūrus centrą, pirmasis uždavinys buvo Kankliavimo kursai ir Ramuvos stovykla. Tai bu-

vo naujas dalykas Kelmėje. Stovyklos tikslas — padėti grąžinti į gyvenimą tautos dvasines vertybes. Tikram tautos kultūros puoselėtojui reikia ne tik nusimanyti apie liaudies dainas, bet ir pačiam mokėti jas dainuoti, pasisiūti tautinius drabužius, vilkėti juos per šventes, pagaliau reikia žinoti, kaip švęsti tas šventes. Šioje stovykloje buvo bandyta vienyti žinias ir praktiką.

Kita Jaunimo folkloro centro sritis — liaudies amatų puoselėjimas. Jau pirmoji Ramuvos stovykla, kurioje slavinėjo, audė, pynė, drožė apie 450 žmonių, tame tarpe tautiečiai iš JAV, Punsko, parodė, kad susidomėjimas amatais — didžiulis. Kelmė nuo seno — amtininkų miestelis, tad nebuvo sunku surasti žmonių, gerai išmanančių savo amatą ir galinčių mokyti kitus. Tik visada vasarą, pasibaigus Etnomuzikavimo ir Liaudies amatų kursams, būdavo gaila, kad juose dalyvauja nedaug kelmieškių. Todėl 1991 m. buvo atidaryta Sekmadieninė etnokultūros mokykla, veikianti kultūros rūmuose nuo spalio iki gegužės mėnesio. Joje moko labai įvairaus amžiaus žmonės iš viso rajono. Veikia pynimo iš Vytelių ir šiaudelių, slavinėjimo, audimo, keramikos klasės. Amato paslapčių čia moko tautodailininkės K. Lopetienė, I. Račkauskienė, R. Gričiūnienė, S. Budzinauskis ir kiti. Čia mokomasi ne tik amato, bet ir klausoma paskaitų etnokultūros temomis. Pasiklausti jų gali visi, kas šiais klausimais domisi. O paskaitos išties įdomios. Įvairiu laiku jas yra Kelmėje skaitęs archeologas A. Butrimas, biologijos mokslų daktaras L. Klimka, filologijos mokslų daktaras Z. Zinkevičius ir kiti. Ir mokinukui, ir suaugusiam naudinga paklausti apie baltų materialinę ir dvasi-